

DERSHANELERİN KAPATILMASI SÜRECİNİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

*İ.Bakır ARABACI***

Aysel NAMLI

ÖZET

Dünya’da ve ülkemizde sürekli bir değişim ve gelişim yaşanmaktadır. Bu değişim ve gelişimle birlikte değişen çevre koşulları, hükümet politikaları ve teknolojinin devamlı yenilenmesi gibi hususlar hemen hemen her ögeyi etkilediği gibi eğitim kurumlarını da etkilemektedir. Toplumun eğitim kurumlarından beklentileri de günün şartlarına göre değişmektedir. Bu durum eğitim kurumlarının etkililiğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Son zamanların en fazla gündemde olan konularından birisi de dersanelerin kapatılması konusudur. Dersanelerin kapatılması sürecini pek çok kişi kendi görüşleri doğrultusunda analiz etmiştir. Bu çalışmada dersanelerin kapatılmasını farklı bakış açılarına göre değerlendirmek amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel veri desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim- öğretim yılında Elazığ ilinde çeşitli okul türlerinde eğitim gören 20 öğrenci, çeşitli devlet kurumlarında görev yapan 20 yönetici ve öğretmen ve çeşitli dersanelerde görev yapan 20 yönetici ve öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Uygulanan görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve bu veriler tema ve kategorilere ayrılarak yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eğitim sistemindeki eksiklikler, aksaklıklar ve yanlışlıklar dershaneye duyulan ihtiyacı arttırmakta, zorunlu hale getirmektedir. Bu süreçte özellikle öğrenciler mağdur olacaklarını düşünmektedirler. Dersanelerin varlık sebebinin ortadan kaldırılması, eğitim sisteminin düzenlenmesi, öğretmenlerin saygınlığının ve statüsünün artırılması, öğretmen yetiştirme sisteminde değişiklik yapılması, dersane çalışanlarının mağduriyetinin giderilmesi ve okullardaki ders saatlerinin azaltılması da araştırmanın diğer sonuçları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dershane, eğitimde kalite, okul etkililiği, kurum kapatma

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Doç. Dr. F.Ü.Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: arabacibaki@gmail.com

THE ASSESMENT OF THE SHUTDOWN OF PREPARATORY SCHOOLS PROCESS FROM THE ADMINISTRATORS, TEACHERS AND STUDENT'S PERSPECTIVES

ABSTRACT

There has been an ongoing change and development both in the world and in our country. Some issues such as changing environmental conditions, government's policies and everlasting renewal of technology together with this change and development affect educational institutions as they affect almost everything. What the society expects from educational institutions has been changing according to current conditions day by day. This situation is the reason for that the efficiency of educational institutions are being questioned. Nowadays, one of the most recent issues is the shutdown of preparatory schools. Many people have analyzed the shutdown of preparatory schools process from their own perspectives. In this study, it is aimed to assess the shutdown of preparatory schools according to different perspectives. As one of the qualitative data patterns, case study is used in this study. Study group of survey consists of 20 students taking their educations in various schools, 20 administrators and teachers working in various public schools and 20 administrators and teacher working in various preparatory schools in Elazığ during 2013- 2014 academic year. Semi-structured interview form has been applied to participants. The data acquired from applied interview form has been subject to content analysis and has been interpreted by being divided into themes and categories. According to results, shortcomings, troubles and mistakes in educational system increase the need for preparatory schools. What is more about this, these problems make the preparatory schools compulsory for our educational system. During this period, especially students think that they will be the victims of upcoming education system. There are also some other results such as removing the reason why preparatory schools exist, rearranging the education system, increasing the prestige and status of teachers, making some changes in teacher training system, relieving the preparatory school employees and decreasing the course hours in the schools.

Key Words: Preparatory schools, Quality in education, School efficiency, Shutdown of an institution.

Giriş

Dünyadaki hızlı teknolojik gelişme ve bilgi ağı içinde bulunma gerekliliği, daha da daralan dünya pazarında üründe, hizmette ve insan gücünde rekabeti arttırmış ve bu rekabet kalite devriminin oluşumunu sağlamıştır (Hergüner, 1998). Kalite tüm örgütlerde ön planda tutulmakta ve farkındalık yaratma aracı olarak kullanılmaktadır. Kurumların, bireylerin veya toplumun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması, beklentilerini karşılaması, sürekli iyileştirmeyi hedefleyerek kendini devamlı yenilemesi ve hizmette sınır tanınamaması kalitenin birer parçasıdır. Kalitenin peşinden koşan örgütler sadece kar amaçlı kurumlar değildirler. Günümüzde bütün kurumlar tercih edilmek ve çeşitli fırsatlar yakalayabilmek için kaliteyi ön planda tutmak, paydaşların memnuniyetini sağlamak zorundadırlar. Eğitim kurumları da kalitenin peşindedirler.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014*

Bu kurumların birçoğu kendi seviyesindeki kurumlara göre, daha fazla tercih edilen olmak, yapılan sınavlarda derece yapabilmek, iyi bir ivme yakalayabilmek için okullarda kaliteyi önemsemiş, planlamalarını bu doğrultuda gerçekleştirme çabalarına girmişlerdir.

Bilim ve teknolojinin hızlı ve sosyo-kültürel değişmelere eşlik ettiği, yarış halinde olduğu günümüzde, eğitimin etkinliği bu koşullara uygun bireyler yetiştirme yeterliliği ile kendini göstermektedir (MEB, 1998). Milli Eğitim Bakanlığı da kaliteyi kuruma kazandırma yolunda adımlar atmış ve merkez ve taşra teşkilatında, Kasım 1999 tarih ve 2506 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan “MEB Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Yönergesi” ile birlikte eğitimde kalite çalışmalarını başlatmıştır. Bu çerçevede bugün birçok okul/kurum ulusal düzeyde diğer kamu kurumlarına örnek gösterilebilecek sonuçlara ulaşmıştır (MEB, 2007). Bir kurumda kaliteyi yakalayabilmek için, kurumda çalışan tüm bireylerin kaliteyi düşünmesi gerekmektedir. Başarıya götüren şeyin kalite olduğu herkesçe bilinmelidir (Özdemir, 2001). Eğitimden beklenen temel işlev, toplumun kültürel mirasının birikim ve sürekliliğinin sağlanması, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanların yetiştirilmesidir (ASEM, 2013).

Günümüzde eğitim kurumlarının etkin ve etkili olması kalite açısından önem taşımaktadır. Okulların etkili hale getirilmesi için kurumun bütün işgörenlerinin çalışanlara aktif katılımı sağlanmalıdır. Bireylerin tüm algılarının açık olduğu, öğrenmeye en uygun ortamı hazırlamak okulun etkililiğini arttırmaktadır. Kurum etkililiğini en üst seviyeye çıkarmak bilgi ve davranışların kalıcılığını artırır. TKY Yönergesi doğrultusunda kurumlarda Toplam Kalite Ekibi kurulmuş ve çalışmalar başlatılmıştır. Kurumlarda Toplam Kalite ekibi kurulmakla beraber okul etkililiğini arttırmak ve eğitim sistemimizdeki niteliksel sorunlara çözüm bulmak amacıyla okul merkezli yönetimin benimsendiği bir model uygulamaya konularak bu model doğrultusunda Okul Gelişim Ekibi kurulmuştur. Bu ekipler kurumun vizyonu ve misyonu doğrultusunda çalışarak ve stratejik planlamalar yaparak kurumun etkililiğini ve etkinliğini arttırmaya çalışmaktadırlar.

Toplam Kalite Yönetimi, eğitim sistemimizin geliştirilmesinde ve toplumun beklentilerine cevap verebilecek nitelikli insan yetiştirilmesinde geleneksel eğitim anlayışına göre önemli üstünlüklere sahip bulunmaktadır. Toplumun eğitim sistemine olan güveninin tazelenmesinde TKY bir fırsat olarak karşımıza çıkar. İş dünyasının nitelikli elemana kavuşma özlemi, eğitim sisteminin sürekli gelişmesiyle karşılanabilir. Eğitim sisteminin gelişmesi, ülkenin üretim gücünün artmasına yardımcı olacaktır. Bu nedenle Toplam Kalite anlayışının üretim işletmelerinden önce, eğitim kurumlarında uygulanması daha anlamlı ve gereklidir (Yıldız ve Ardıç, 1999).

Toplam Kalite Yönetiminin uygulanması ile eğitimciler kendilerini yargılayıcıdan çok destekleyici; aktarıcıdan çok yönlendirici ve kılavuz; sınıf içinde soyutlanmış çalışanlardan çok aileler, öğrenciler, yöneticiler, öğretmenler, işyeri ve bütün toplumla birlikte çalışanlar olarak göreceklere. Eğitimin kalitesinin geliştirilmesi amacıyla yapılması gereken; mevcut durumun belirlenmesi, mevcut durumun uygun olup olmadığının kanıtlanması ve gerçekleşen iyileştirmelerin tanımlanmasıdır (Yıldız ve Ardıç, 1999).

Türkiye’deki eğitim hizmeti büyük ölçüde devlet tarafından verilmekte, finanse edilmekte ve denetimi sağlanmaktadır. Türkiye için devletin eğitime müdahalesinin meşruluğunu destekleyecek çalışmalar sınırlı sayıdadır. Yapılan mevcut çalışmalar da, eğitimin ekonomik ve sosyal dışsallıkları kanıtına ilişkin çelişkili sonuçlar içermektedir. Maliyetler açısından bakıldığında, devlet okullarının maliyetleri düşük bulunmuştur fakat bu okullarda okuyan öğrencilerin ve çalışan eğitimcilerin performansları özel okullara göre daha düşüktür. Devlet okullarının ve eğitimcilerinin düşük performansı ise dershaneler, kurslar, özel dersler gibi takviye eğitim veren özel öğretim kurumlarıyla kapatılmaya çalışılmaktadır (Çokgezen ve Terzi, 2008).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Türk Eğitim Derneği'nin (2005) raporuna göre, mevcut sistemin devamı halinde 2023 yılında 6 milyon genç üniversite kapısında yığılacaktır. Bu nedenle öğrenciler, ek öğrenme imkânı aramakta ve sonuç olarak belli bir ücret ödeyerek özel dersanelere gitmektedirler. Söz konusu dersanelere öğrenimine kendi okullarında devam eden ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri okul dışı zamanlarda, mezun olup tekrar sınava girmek isteyenler ise kendileri için uygun olan hafta içi ya da hafta sonu programlarına devam etmektedirler (Yavuz, 2012).

Ülkemizde eğitim sistemini baştan aşağıya düzenleyen ana metin Türk Milli Eğitim Temel Kanunudur. Bu kanun kendisinden beklenen işlevi yerine getirecek bir şekilde oluşturulmuştur. Temel hedefi öncelikli olarak iyi bir vatandaş yetiştirmedir. Bunun yanı sıra iyi bir insan yetiştirmek de hem devletin bu amacını meşrulaştırmakta, hem de ona ulaşmakta yararlı bir araç olmaktadır. Tarih boyunca eğitim kurumları dini kurumlar ya da vakıflar gibi kuruluşlar eliyle sürdürülmüştür. Osmanlı imparatorluğu zamanında da devlet daha çok özel grupların eğitimini üstlenmiş, geniş kitlelerin eğitimini diğer kurum ve kuruluşlara bırakmıştır. Tanzimat ile birlikte azınlıkların kendi okullarını açmasına da izin verilmiştir. Türkiye'deki özel okulların başlangıcı bu olaya yenileşme hareketleri çerçevesinde azınlıkların kendi okullarını açmalarına kadar götürülebilir. Dolayısıyla Türkiye'deki özel okullar, azınlıkların verdiği veya vereceği eğitimi yetersiz bulmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (ASEM, 2013). Dersaneler ise başlangıçta yetişkinler için yabancı dil, sanat, ticaret, ev ekonomisi alanlarında kurslar verirken, 1930'lerden sonra öğrenci yetiştirmeye yönelik kurslar da düzenlemeye başlamışlardır. 1950'lerden sonra, eğitim sisteminin her kademesinde giderek artan öğrenci sayısı ile dengeli bir biçimde okul ve öğretmen sayısının artırılamayışı, eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Eğitimde talebin çok artması üzerine özel dersaneler artık tamamen öğrencileri yetiştirme çalışmalarına yönelmişlerdir. Özel dersaneler bu konuda yürürlükte olan Özel Öğretim Kurumlarıyla ilgili mevzuata tabidirler. Eğitim kurumları olarak dersaneler, bireylere girecekleri sınavlarda başarılı olacaklarına dair vaatlerde bulunarak eğitime destek olurlar (ASEM, 2013).

Özel sektörün eğitime yönelmesi, her ne kadar başlangıçta eğitime muhtaç çocuklara eğitim imkânları sağlamak şeklinde, yardım amacıyla başlamışsa da, daha sonra ekonomik bir sektör haline gelmiş ve kar amacı güden kurumlar olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Özel eğitim kurumlarının dersane ağırlıklı yaygınlaşmaları 1970'li yıllarda gerçekleşmiştir ve o zamandan bu yana devletin verdiği eğitimin yetersizliğinin bir göstergesi olarak özel eğitim kurumları vatandaşlar tarafından tercih edilir bir seçenek haline gelmiştir (ASEM, 2013). Yükseköğretime geçiş sınavında okul ve sınav müfredatının paralel gitmemesi, okullardaki kalabalık sınıf ortamı, etüt yapma imkânının olmaması, öğretmenlerle birebir ders alma fırsatını yakalayamama gibi birçok sebepten ötürü dersaneler tercih sebebi olmaktadır. Bireyler sadece yükseköğretime geçişte dershaneye ihtiyaç duymamakta, ilkokuldan itibaren hayatının her döneminde yapılan sınavlarla yüz yüze gelmektedirler. Başka bir deyişle, bu özel kurumlar ilkokuldan itibaren bireylere hizmet vermektedirler. Yükseköğretime arz ile yükseköğretime olan talep arasındaki farklılıktan ötürü bireyler, ilkokul sürecinden itibaren okul haricinde bir desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu sebeple okullarda verilen eğitimin yanı sıra takviye bir güç olarak, gölge eğitim yani özel dersler, dersaneler ve mesleki özel dersaneler yer almaktadırlar.

1981 Hükümet programı, "eğitimde fırsat eşitliğini bozdukları" gerekçesiyle uzun dönemde dersaneleri kapatmayı ilke edinmiş ve 16 Haziran 1983 tarihli ve 2843 sayılı Kanun, dersanelerin 1 Ağustos 1984'de kapatılacağını öngörmüştür. Ancak, 11 Temmuz 1984 tarihli ve 3035 sayılı Kanun, özel dersanelerin varlıklarını sürdürmelerine ve yenilerinin açılmasına izin vermiştir. Bu tarihten sonra ise özel dersanelerin sayısı hızla artmıştır (Akyüz,2008). Belirtilen tarihlerden beri bazı dönemlerde ortaya çıkan ve son zamanlarda kesinlik kazanan özel dersanelerin kapatılması süreciyle ilgili açıklamalar yapılmıştır. MEB özel dersanelerin kapatılması sürecinde nasıl bir yol izleneceğine henüz tam bir açıklık getirmemiştir. İlgili bürokratlar tarafından şimdiye kadar ortaya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

konan öneriler arasında, ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sistemlerinde değişiklik yapılması ve özel dershanelerin bir takım teşviklerle kendilerinden hizmet alınan özel okullara dönüştürülmesi açıklamaları yer almaktadır (Gür, Özoğlu, Çoşkun ve Görmez, 2012). Özel dershanelerin özel okula dönüştürülmesi, ilk olarak Dokuzuncu Kalkınma Planında, sonrasında ise Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında birer hedef olarak ortaya konmuştur (Özoğlu,2012). Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyonu “İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen ve AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” olarak belirlenmiştir. Bu vizyon doğrultusunda eğitim sisteminin geliştirilmesinde 599. madde içinde “Ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler sağlanacaktır” ibaresi yer almaktadır.

İlgili belgelerde, bu dönüşümün hem özel okullarda hizmet alımı hem de farklı teşvik mekanizmaları ile gerçekleştirileceği belirtilmektedir. Özel dershane sahipleri, özel dershaneler ile özel okulların farklı hedef kitleleri olan ve farklı amaç ve işlevlere hizmet eden kurumlar olduğunu belirtmişlerdir. Özel okullara giden öğrencilerin aynı zamanda özel dershaneye gitmesi de bu durumu çok açık bir şekilde izah etmektedir. Dolayısıyla, dershanelere yönelik talebi azaltacak tedbirler alınmadan bu dönüşümün gerçekleştirilmesi dershaneler tarafından mümkün görülmektedir (Özoğlu, 2012).

Bugünlerde kamuoyunda kaldırılmaları tartışılan dershaneler, birkaç yıl önce Milli Eğitim Bakanlığı’nın resmi belgelerinde tanımlanmış ve hizmet verecekleri alanlara kadar kurumsal çerçeveleri belirtilmiştir. Resmi Gazetede 21.10.2009 tarihinde yayınlanan MEB Özel Dershaneler Yönetmeliğinde, dershane “Öğrencileri, bir üst okulun veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumları” şeklinde tanımlanmıştır (ASEM, 2013).

Dershanelerin kapatılması ile ilgili haberler bu kadar gündemdeyken bu süreçle birlikte olumlu ve olumsuz pek çok yorum yapılmaktadır. Bu çalışmada, dershanelerin kapatılması sürecinde çeşitli okul türlerinde öğrenim gören öğrencilerin, çeşitli devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, çeşitli dershanelerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin düşüncelerini ortaya çıkarma amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ve veri toplama aracı olarak ise görüşme formu kullanılmıştır. Durum çalışması yöntemi, sınırlı sayıda değişkenleri incelemek, belirli kuralları takip etmek yerine tek bir durum ya da olayın derinlemesine boylamsal olarak incelenmesidir. Durum çalışmaları gerçek ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur (Davey, 1991). Durum çalışması türlerinden durum analizi yöntemi kullanılmıştır. Durum analizi, özel bir olayın farklı bakış açıları kullanılarak incelenmesidir (McMillian akt. Büyüköztürk ve ark. ,2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Elazığ’daki çeşitli dershanelerde görev yapan yöneticiler ve öğretmenler, devlet okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler, çeşitli okul türlerinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Her gruptan alınan katılımcı sayısı eşittir ve bu sayı 20 olarak belirlenmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin demografik özellikleri aşağıdaki Tablo 1’de verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tablo 1. Öğrencilerin Özellikleri

Değişkenler n=20		f	%
Cinsiyet	Kız Öğrenci	9	45
	Erkek Öğrenci	11	55
Öğrenim düzeyi	9. Sınıf	5	25
	10. sınıf	5	25
	11. sınıf	4	20
	12. sınıf	6	30
Okulun türü	Anadolu Lisesi	8	40
	Fen Lisesi	4	20
	Anadolu Öğrt. Lisesi	3	15
	Meslek Lisesi	3	15
	Düz Lise	2	10

Öğrencilerin % 45'ini kız öğrenciler, % 55'sini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin öğrenim düzeyindeki sayılar birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Her sınıf düzeyindeki öğrencilerin eşit olmasına özen gösterilmiştir. Öğrencilerin %25'ini 9 ve 10. sınıf, % 20'sini 11. sınıf ve % 30'unu ise 12. sınıflar oluşturmaktadır. Bütün düz liselerin Anadolu lisesine dönüştürülmesi nedeniyle öğrencilerin % 40'ını Anadolu lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Geriye kalan % 20'yi Fen lisesi, % 15'i Anadolu Öğretmen ve Meslek lisesi, % 10'unu ise düz lise öğrencileri oluşturmaktadır.

Devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin demografik özellikleri aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Devlet Kurumlarında Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Özellikleri

Değişkenler n=20		f	%
Cinsiyet	Kadın	7	35
	Erkek	13	65
Okuldaki Görev	Yönetici	4	20
	Öğretmen	16	80
Öğrenim Durumu	Lisans	12	60
	Yüksek lisans	7	35
	Doktora	1	5
Branş	Sayısal Dersler	8	40
	Sözel Dersler	12	60

Devlet kurumlarında görev yapan katılımcıların % 35'i kadın, % 65'i erkektir. % 20'sini yöneticiler ve % 80'ini öğretmenler oluşturmaktadır. Katılımcıların % 60'ı lisans mezunu, % 35'i yüksek lisans mezunu ve % 5'i ise doktora mezunudur. % 40'ı sayısal ders öğretmeniyken % 60'ı ise sözel ders öğretmenidir.

Dershanede görev yapan yönetici ve öğretmenlerin demografik özellikleri ise aşağıdaki Tablo 3'de verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tablo 3. Dershane GÖrev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Özellikleri

Değişkenler n=20		f	%
Cinsiyet	Kadın	8	40
	Erkek	12	60
Dershane GÖrev	Yönetici	7	35
	Öğretmen	13	65
Öğrenim Durumu	Lisans	11	55
	Yüksek lisans	9	45
Branş	Sayısal Dersler	8	40
	Sözel Dersler	12	60
Dershane GÖrev	1-5 Yıl	5	25
	6-10 Yıl	9	45
	11-15 Yıl	4	20
	16-20 Yıl	2	10

Dershane GÖrev yönetici ve öğretmenlerin % 40'ını kadın % 60'ını ise erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların % 35'i yönetici, % 65'i öğretmen iken, % 55'i lisans % 45'i yüksek lisans mezunlardır. Katılımcılardan % 40 sayısal ders öğretmeni, % 60' ı sözel ders öğretmenidir. Katılımcıların dershane GÖrev süreleri ise % 25'i 1-5 yıl kıdeme sahip, %45'i 6-10 yıl kıdeme sahip, % 20'i 11-15 yıl kıdeme sahip, % 10'u ise 16-20 yıl kıdeme sahiptirler.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmacılar tarafından katılımcılara “dershanelerin kapatılma sürecini” değerlendirmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunun birinci kısmında katılımcıların özelliklerini içeren bilgiler yer almıştır. İkinci kısımda ise “dershanelerin kapatılma sürecini” içeren sorular yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sistematik ve aynı zamanda karşılaştırılabilir veriler sunması yönüyle araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu teknik ile araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren protokolünü hazırlar. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitim bilim araştırmalarına daha uygun teknik olarak görünmektedir (Türnüklü, 2000). Hazırlanan görüşme formu alan uzmanı iki akademisyen tarafından incelenmiş, son şekli verildikten sonra araştırmaya katılan katılımcılara ulaştırılmıştır. Görüşme formu çalışma grubundaki kişilere araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşülerek uygulanmış ve soruların anlaşılabilirliği sağlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin analizinde, kullandıkları ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmıştır. Araştırmada geçerliği sağlamak için, katılımcılar konu ile ilgili görüşleri öncelikle kodlanmış (K1, K2, K3..) elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Kullanılan benzer ifadeler gruplandırılmış ve gruba uygun olarak temalar oluşturulmuştur. Temalara uygun katılımcı görüşleri tabloların altında doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bulguların anlamlılığı ve bütünlüğü araştırmacılar tarafından sürekli olarak test edilmiştir. Bulguların konu ile ilgili daha önce yapılan araştırmalarla uygunluğu karşılaştırılmıştır. Ayrıca veri toplama aracı ile ilgili bilgiler, araştırmacının uygulanması ve analiz aşaması detaylarıyla açıklanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından, katılımcıların verdiği cevaplar çözümlenerek, belli kategoriler ve temalar altında sınıflandırılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Bulgular

Bu bölüm üç başlık halinde sunulmuştur. Önce öğrencilerin dershanelerin kapatılma sürecine ilişkin değerlendirmeleri ve çözüm önerileri verilmiş, daha sonra devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin dershanelerin kapatılma sürecine ilişkin değerlendirmeleri ve çözüm önerileri, son olarak ise dershanede görev yapan yönetici ve öğretmenlerin dershanelerin kapatılma sürecine ilişkin değerlendirmeleri ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

1. Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin dershanelerin kapatılması süreci ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Ancak öğrenciler görüş belirtirken özellikle “kapatılmasın ve kapatılsın” olarak görüş bildirmişlerdir. Bu durum, dershanelere devam eden öğrencilerin süreçten çok etkilendiklerini, medyanın dershanelerin kapatılması/kapsatılmaması konusunu sürekli işlemelerinin öğrenciler üzerinde çok etkili olmasından kaynaklanmış olabilir. Bu görüşlerin yüzdesi ve dershanelerin kapatılması/kapatılmamasına ilişkin gerekçeleri Tablo 4 ve Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Dershanelerin Kapatılma Sürecine İlişkin Görüşler

Değişkenler n=20		f	%
Dershanelerin kapatılması süreci ile ilgili görüşler	Kapatılsın	3	15
	Kapatılmasın	17	85

Kapatılmasına yönelik olumlu görüş bildiren öğrenciler % 15(f=3) iken, kapatılmasının doğru olmadığına yönelik olumsuz görüş bildiren öğrenciler % 85(f=17)’dir. Bu sonuca göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun dershanelerin kapatılmasının doğru olmadığına yönelik görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablo 5. Öğrencilerin Dershanelerin Kapatılmamasına İlişkin Öne Sürdükleri Gerekçeler

S.N.	Kodlanmış Öğrenci Düşünceleri	f
1	Dershane öğrenciye pratik yaptırmakta	4
2	Sınav sistemi takviye eğitim almaya zorlamakta	3
3	Eğitim sisteminin kötü olması	3
4	Herkesin özel ders alamaması	3
5	Okulların düzelmesinin gerektiği	3
6	Okuldaki ders saatlerinin azaltılması	2
7	Okuldaki sınıfların kalabalık olması	2
8	Ülkedeki işsizliğin arttıracağı	2
9	Dershanenin bir ihtiyaç olması	2
10	Sınav sisteminin sürekli değişmesi	2
11	Okullardaki eğitimin yeterli olmaması	2
12	Sınavı kazanamayanlara yardımcı olması	2
13	Meslek lisesi öğrencileri için fırsat olması	1
14	Öğrencilere eşitlik sağlaması	1
15	Okula yardımcı bir kurum olması	1

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Öğrencilerin dershanelerin kapatılmamasına ilişkin kodlanmış 15 farklı gerekçe sundukları görülmektedir. Frekansı yüksek olan görüşler incelendiğinde dershanelerin okulu desteklediği görüşünün yaygın olduğu görülmektedir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

“Sınav sistemli bir eğitimi gerektirmektedir. Bunun içinde takviye şarttır. Okullarda verilen eğitimin yanı sıra dersane öğrenciye pratik yaptırır.” K1 “Dershanelerin kapatılması zaten adaletsiz olan Türk eğitim sistemini berbat bir hale getirecektir. Özel ders alacak imkânı olmayan insanlarla bu imkânı sahip insanlar yarışamaz hale gelecektir.” K3 “Dersane bir ihtiyaçtan doğmuştur. Bu ihtiyaç ortadan kalkmadığı sürece var olacaktır.” K5 “Sınava girdiği ilk sene kazanamayan öğrencilerin hali ne olacak, dershaneler aracılığıyla sınava hazırlanıyorlar, kapatılırsa nasıl hazırlanabilirler.” K7 “Okulda alınan eğitim yeterli değil, bazı öğrenciler okulda dersi kaydattığında hiç bir şey anlayamıyoruz. Anlamadığımız konuda dersane bize takviye oluyor.” K8 “Sürekli değişen bir sınav sistemimiz ve müfredatımız var. Okulda her sene müfredat değişiyor. Dershaneler bize rehberlik yapıp, sınav süreciyle ilgili yardımcı oluyor.” K10 “Ülkemizde zaten işsizlik çok fazla, bir sürü atanamayan öğretmen var. Dershanelerin kapatılmasıyla bu oran çok daha fazla artacaktır.” K11 “Dershanelerin kapatılması yoksul kesime vurulmuş bir darbedir. Benim gibi Anadolu liselerine yerleşememiş, farklı okul isimlerinin altında düz lise eğitimi gören birisi için meslek sahibi olmak okulda alınan eğitimle çok zor. Hayatımızın her dönemi sınav, bu dönemlerde bize yol gösterecek, açıklarımızı kapatmaya yardımcı olacak kurumlar olması gerekir.” K19 “Devletin eğitimi yeterli olsaydı kimse dershaneye o kadar para vermezdi.” K17 “Bu eğitim sisteminde kapatılması yanlış. Sınav sisteminin var olduğu, insanların hayatının birkaç saatte belirlendiği, uygulamalı eğitimin olmadığı, okullardaki öğretmenlerin branşlarında yetersiz olduğu bir sistemde dershaneler varlığını sürdürmelidir.” K18 “Dershanelerin kapatılması iyi bir okul sistemiyle doğru olabilir ancak temeli düzeltmeden piramidin tepesini yıkmak temelden yukarı çıkacaklar için zarar vericidir.” K15

Dershanelerin kapatılması yönünde görüş bildiren öğrencilerden elde edilen veriler aşağıdaki gibidir:

Tablo 6. Öğrencilerin Dershanelerin Kapatılmasına İlişkin Öne Sürdüğü Gerekçeler

S.N.	Kodlanmış Öğrenci Düşünceleri	f
1	Okulların dershanelere fazla yük olması	1
2	Dershanelerin sınavları zorlaştırması	1
3	Okul ve dershanenin yorucu olması	1

Öğrencilerin dershanelerin kapatılmasına ilişkin öne sürdüğü 3 farklı gerekçe bulunmaktadır. Bu gerekçelerden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

“Okulda zaten 40 saat ders görüyoruz, hafta sonları ve bazen hafta içi de dersane çok yorucu oluyor. Bizleri yarış atına çevirdiler.” K6 “Dershaneler rekabeti arttırdığı ve öğrenciyi çok zorladığı için yapılan sınavlarda zorlaşıyor. Tek sebebi dershaneler.” K12

Öğrencilere dershanelerin kapatılması sürecine çözüm önerilerinin neler olabileceği sorulmuştur. Çözüm önerileri ile ilgili görüşleri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

Tablo 7. Öğrencilerin Dershanelerin Kapatılma Sürecine Yönelik Çözüm Önerileri

S.N.	Kodlanmış çözüm önerileri	f
1	Okuldaki eğitimin düzelmesi	4
2	Eğitim sisteminin değişmesi	4
3	Sınav sisteminin kaldırılması	3
4	Öğretmenlere iş imkânı tanınması	3
5	Öğretmenlerin iyi okullara atanması	2
6	MEB öğretmenlerinin aralıklı sınava girmesi	2
7	Dershanelerin hafta sonu eğitiminin olması	1
8	Dershanelerin etüt merkezlerine dönüşmesi	1
9	Dershanelerin çerçevesinin değişmesi	1
10	Sınav sisteminin sabit olması	1

Öğrencilerin dershanelerin kapatılmasına yönelik çözüm önerileri incelendiğinde, öğrencilerin eğitim sistemimizden memnun olmadıkları görülmektedir. Çözüm önerilerine yönelik bazı düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bence eğitim sistemi köklü bir değişime muhtaç. Türkiye’de bir insan 25 yaşında meslek sahibi oluyorsa ortada bir sorun var demektir.”K3 “Okullarımızın dershaneleri aratmayacak şekilde düzenlenmesi ve düzelmesi gerekli.”K10 “Eğitim sistemimizin baştan aşağıya değişmesi gereklidir. Türkiye’de doğan çocukların % 3’ü dahi olarak doğuyor. Fakat bizdeki eğitim sistemi bu çocukları ya köreltiyor ya da canından bezdirip beyin göçüne uğrattıyor. Biz herhalde ülkeyi bitirmek istiyoruz ki bu kadar çok sistem değiştiriyoruz.”K20 “Okullardaki eğitimin yeniden düzenlenmesi ve dershanedeki kaliteli öğretmenlerinde Milli Eğitimin kadrosuna alınması gerekir.”K6 “Dershaneler yüzünden öğrencilerin okula gelmediği zamanlar oluyor. Bu yüzden dershanelerin sadece hafta sonu eğitim yapması sağlanmalı.”K7 “Dershanelerin dönüştürülmesi gerekiyorsa en azından etüt merkezleri yapılırsa daha iyi olur.”K8 “Dershane personeline ve öğretmenine işsiz kalmamaları için mutlaka bir çözüm bulunmalıdır. Ülkemizde zaten atanamayan pek çok öğretmen varken, bunlara yenileri eklenmesin.”K11 “Kesinlikle iyi bir sistem oturtmak gereklidir. Bu sistem sınavların kaldırıldığı, öğrencilerin yeteneklerine göre okul seçtiği şekilde olmalıdır.”K18 “Bu sınav sistemini kaldırmak en mantıklısı olacaktır. Aileler çocukları at yarışındaymış gibi yetiştiriyor.”K15

2. Devlet Kurumlarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

Dershanelerin kapatılması yönelik devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin de görüşleri alınmıştır. Bu görüşler kategorilere ayrılarak aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Devlet kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlerin dershanelerin kapatılmasına yönelik görüşleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tablo 8. Yönetici ve Öğretmenlerin Dershanelerin Kapatılma Sürecine İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Yönetici ve Öğretmen Düşünceleri	f
1	Okullardaki eğitimin kalitesinin yükseltilmesi	8
2	Siyasi bir hamle olarak görülmesi	7
3	Dershanelerin varlık sebebinin ortadan kaldırılması	4
4	Özel ders alım oranının artması	4
5	Sınav sisteminin değişmesi	3
6	Okuldaki ders saatlerinin azaltılması	3
7	Planlama yapılması	2
8	Demokratik ve katılımcı olması	2
9	Dershanelerin bir pratik merkezi olması	2
10	Dershanelerin eğitime katkı sağlaması	2
11	Okulların eğitimin alt yapısının oluşturulması	2
12	Okullardaki seviyenin düşük olması	1
13	Fırsat eşitliği yaratması	1
14	Güç savaşı olarak algılanması	1

Devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin dershanelerin kapatılması sürecini değerlendirmelerinde 14 farklı bakış açısı bulunmaktadır. Yönetici ve öğretmenler dershanelerin kapatılması ya da kapatılmamasına yönelik genel olarak görüş bildirmedikleri için, sadece süreci değerlendirmeleri ile ilgili görüşlerine yer verilecektir. Görüşlerden bazılarına aşağıda verilmiştir.

“Dershanelerin kapatılması yerine okullarımızdaki eğitim kalitesini yükseltilmesi daha isabetli bir karar olurdu.”K1 “Öncelikle sınav sisteminin değiştirilip dershaneye olan ihtiyacı yok etmek gerekir.”K2 “İdeal eğitim sisteminde dershaneye ihtiyaç olmaz fakat biz hala seviyeyi yakalayamadığımız için erken yapılmış bir hamle oldu.”K9 “Öğrenciler akşama kadar okulda daha sonra dershanede. Hafta sonu yok, tatil yok bu çocuklar ne zaman dinlenecek. Öğrenci bu yükün altından kalkamıyor.”K5 “Dershanelerin kapatılması gerçek bir eğitim sorunu değil, siyasi bir adım olarak değerlendiriyorum. Yine her zaman olan öğrenciye oluyor.”K3 “Alt yapı hazırlanmadan, müfredat ve ders programları test sistemi soru tarzı sınavla uyumlu hale getirilmeden zamansız yapılmıştır.”K4 “Son yıllarda alınan kararların ve yapılan değişikliklerin bir yarar sağladığını düşünmüyorum eğitimin kalitesini yükseltmek gerekli.”K20 “Bir ülkenin bugünü ve yarını, gencecik beyinleri için eğitim siyasi amaçla kullanılmamalı ve feda edilmemelidir.”K19 “Önce dershanelere olan ihtiyacı ortadan kaldıracak tedbirler alınmalı, bu tedbirler alındıktan sonra zaten dershaneler misyonunu tamamlamış olur. Eğitimin mutlak kapısının okullar olduğunu anlaşıyor.”K8 “Zamansız, plansız ve programsız olduğunu düşünüyorum.”K16 “Veliler dershaneler kapatılırsa bu defa özel ders için uğraşacaklar. Herkesin maddi gücü aynı değil. Eşit şartlarda yarışmaları için eşit ortamlara sahip olmaları gerekir.”K15 “Sorun bence tamamen güç savaşı. Filler tepişiyor, çimenler eziliyor.”K10

Devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin dershanelerin kapatılma sürecine yönelik çözüm önerilerine aşağıda Tablo 9’da yer verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tablo 9. Yönetici ve Öğretmenlerin Dershanelerin Kapatılma Sürecine Yönelik Çözüm Önerileri

S.N.	Kodlanmış Yönetici ve Öğretmen Çözüm Önerileri	f
1	Okulların etkin hale getirilmesi	7
2	Öğretmenin saygınlığının artırılması	7
3	Öğretmen başarısının artırılması	6
4	Öğretmenlerin ciddi eğitimlerden geçmesi	5
5	Öğretmenlerin maddi olanaklarının artırılması	5
6	Eğitim sisteminin düzenlenmesi	4
7	Okullardaki ders saatinin azaltılması	3
8	Öğretmenin motivasyonunun artırılması	3
9	Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması	3
10	Okullardaki sınavların merkezi hale getirilmesi	3
11	Gelişmiş ülkelerdeki eğitimin model alınması	3
12	Sınav sisteminin değiştirilmesi	3
13	Okulların hafta sonları açık olması	2
14	Sabit bir eğitim sistemi belirlenmesi	1

Devlet kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlerin çözüm önerileri değerlendirildiğinde öğretmenlere yönelik çözüm önerileri ağırlıktadır. Öğretmenlerin toplumda iyi bir statüye sahip hale getirilmesini esas olarak görmüşlerdir. Çözüm önerilerine yönelik bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

“Okulların önemli olduğu bilincini topluma yaymak gerekir, asıl alınan eğitim okulda başlar dolayısıyla etkinliğini artırıcı yollar bulunması gerekli.”K1 “Okulları ön plana çıkararak çözüm yolları bulunmalıdır.”K6 “Öğretmenlerin onurunu ayaklar altına almışlar, öncelikle hak ettiği saygınlık kazandırılmalı ki onlarda üzerine düşmeyen görevleri bile yapsınlar.”K9 “Öğretmenin başarısını arttırmanın yolları aranmalı, sürekli kendine geliştirmeli bu yüzden ciddi eğitimlerden geçirilmeli.” K20 “Öğretmenlerin rahatça geçineceği maddi imkân sağlanmalıdır. Öğretmenin geçim sıkıntısı gibi önemli bir derdini en aza indirmek lazım ki verimli olabilsinler.”K16 “Eğitim sisteminin doğru bir şekilde gerçekten uzmanlar tarafından düzenlenmesi gerekiyor. Akşam düşünüp sabaha bir takım değişiklikler yapıyorlar. Öğrenci de bu sürekli değişen sisteme ayak uydurmak için yardıma ihtiyaç duyuyor.”K11 “Başarılı yöneticilerin ve öğretmenlerin onure etmek gereklidir.”K14 “Eğitim sisteminde baştan sona doğru yapılacak değişikliklerle ortalama 6-10 yıl içerisinde ülkenin dershane ihtiyacı ortadan kalkacaktır. Dünyadaki eğitim konusunda yeterli olan ülkelerin eğitim sisteminin uzun yıllarda oturduğu ve siyasi etki alanının zayıf olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde zeki insanlar öğretmen olmaya can atarken, bizde ise hiçbir şey olamıyorsam öğretmen olurum mantığı var.”K17 “Gelişmiş ülkelerin eğitim modelleri incelenerek mevcut olan sitemimiz gözden geçirilip düzenlenmelidir.”K2

3. Dershanelerdeki Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

Dershanelerin kapatılması yönelik dershanelerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerinde görüşleri alınmıştır. Dershane yönetici ve öğretmenlerinin, dershanelerin kapatılması sürecini değerlendirmeleri ile ilgili görüşlerine Tablo 10’da yer verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tablo 10. Yönetici ve Öğretmenlerin Dershanelerin Kapatılma Sürecine İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Yönetici ve Öğretmen Düşünceleri	f
1	Eğitim iyi olmadığı için dershanenin ortaya çıkması	7
2	Siyasi bir hamle olması	6
3	Eğitim sisteminin iyileştirilmesi	5
4	Sınav sistemi var olduğu sürece dershanenin de olacağı	5
5	Dershanenin bir ihtiyaç olması	5
6	Sürece yayılması gerektiği	4
7	Dershanelerin bir iş kaynağı olması	4
8	Dershanenin MEB'in açığını kapattığı	3
9	Sınav sisteminin değişmesi gerektiği	2
10	Dershanelerin özel teşebbüsler olduğu	2
11	Amaca uygun gelişmesi gerektiği	1
12	Test tekniği kazandırılması	1
13	Adaletsizlik sağlanması	1

Dershanelerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin süreci değerlendirmeleri ile ilgili kodlanmış 13 farklı bakış açısı bulunmaktadır. Eğitim sistemiyle ilgili ciddi problemlerin olduğu katılımcıların ortak görüşleri arasında yer almaktadır. Bu görüşlerden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Okullardaki eğitim iyi olsa ya da yeterli olsa dershanelere gerek kalmazdı zaten bu kadar açık ve net.”K1 “Bir gruba yönelik siyasi amaç güden linç kampanyası olarak görüyorum yoksa eğitim sistemi çökmüş bir ülkenin eğitim sistemine bu kadar katkısı olan bir kurumu kapatmasının izahı yok.”K5 “Bir ihtiyaç ürünüdür yoksa kim 2500-4000 lirasını bu kurumlara yatırsın ki. Öğrenciler nasıl tek başına çok yoğun olan sınav konularını halledecek, hele hele meslek lisesi öğrencileri ne yapacak. Kendi bölümlerinden başka bir alanda okumaya hakları yok mu?”K3 “Özel teşebbüs hürriyetinin olduğu bir ülkede dönüştürme karşılığında konula alternatifler problemi çözecek nitelikte değildir.”K16 “Ülkemizdeki en verimli eğitim kurumlarının kapatılması eğitimi olumlu etkilemeyecek aksine köreltecektir.”K7 “Amacına uygun şekilde gerçekleşirse bence uygun bir hareket fakat sürece yayılmalı.”K14 “Dershaneler bizim için bir iş kaynağıdır. MEB atama yapmıyor, dershaneler kapatılıyor peki biz nasıl geçimimizi sağlayacağız. Eğitimciyiz nerde çalışalım.”K19 “Ülkedeki sınav sistemini yok etmeden, rekabet var olduğu sürece dershanelerde bir şekilde varlığını koruyacaktır. Kapatılırsa devam etmeyeceğini sanıyorlarsa yanılıyorlar.”K9 “Okullara yardımcı olunsun diye devlet eliyle açılan kurumlar yeniden devlet eliyle kapatılıyor. Bu çocuklar sınavı kazanmak için test tekniğini nasıl öğrenecekler. Okullar sadece bilgiyi veriyor biz ise bu bilgiyi kullanabilmeyi öğretiyoruz.”K2 “Dershaneler MEB'in açığını kapatıyor onların yapamadığı şeyleri biz yapıyoruz.”K10

Dershanelerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin sürece yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşlerine Tablo 11’de yer verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

Tablo 11. Yönetici ve Öğretmenlerin Dershanelerin Kapatılma Sürecine Yönelik Çözüm Önerileri

S.N.	Kodlanmış Yönetici ve Öğretmen Çözüm Önerileri	f
1	Eğitim fakültelerinde öğretmen alımının değişmesi	10
2	Dershanedeki çalışanların MEB kadrosuna alınması	10
3	Eğitim sisteminin iyileştirilmesi	5
4	Bozuk sınav sisteminin düzenlenmesi	5
5	Dershanelerin kapatılmasından vazgeçilmeli	5
6	MEB’de emekliliğini dolduran kalması	4
7	Eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi	3
8	Sürekli müfredatın değişmemesi	2
9	Öğrencilere sürekli sınavlara tabi tutulmaması	2
10	Dershaneye ihtiyacın ortadan kaldırılmaması	1
11	Planlı hareket edilmesi	1
12	MEB’in okullardaki denetimi arttırması	1
13	İşsizliğe çözüm bulunması	1

Dershane görev yapan yönetici ve öğretmenlerin çözüm önerilerine ilişkin 13 farklı bakış açısı bulunmaktadır. Bunlardan en çok dikkat çeken eğitim fakültelerine öğrenci alınırken seçimin doğru yapılmasına yönelik çözüm önerileri ve dershanedeki tüm çalışanların (öğretmeninden hizmetlisine kadar) MEB kadrosuna alınması ile ilgili önerilerdir. Görüşlerden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“Biz öğretmen olurken standartları iyi belirleyemiyoruz ki okullar da güçlü kadro oluştursunlar, gerçekten bu işi seven, çocukları seven aynı zamanda öğretmenlik yapabilecek vasıflara sahip kişiler öğretmen olsun ki eğitim sistemimizdeki problemleri de bu nitelikli kişilerle kapatalım.”K10 “Öğretmeler zor seçilmeli, devlet zeki talebelerin öğretmen olmalarını teşvik etmeli. Bunun içinde öğretmenlik iyi duruma getirilmeli” K2 “Dershane binlerce insan var, bunların hepsinin MEB kadrosuna alınması gerekir, yoksa çok mağdur oluruz”K7 “Eğitim sistemimizdeki çarpıklıklar giderilerek sürekli müfredat değişiminden vazgeçilmeli.” K3 “Emekliliğini doldurmuş artık görevini yapamayan kişilerin emekli olması gerekir. Kadrolar emekli olmadıkları için bir türlü boşalmıyor, bu kişiler öğrenciye verimli de olamıyorlar.”K13 “Dershaneleri kapatmadan önce eğitim ve öğretim sistemini iyileştirsinler. Hala dershane kitapçıklarındaki sorularla sınav hazırlayan bir kurumun dershaneleri kapatması ne kadar mantıklı?”K14 “Hayatın her düzeyinde, ortaokulda, lisede, üniversitede, üniversiteden mezun olursun kendi verdiği eğitimin kalitesinden şüphe duyar mesleğe alımda sınav yapar. Hayatımızın sınavlardan ibaret olduğu bir ülkede bu sınavlara hazırlık yapan kurumlar kapatılmamalı”K15 “Bu konudaki hiçbir çözüm önerisi insanları tatmin etmeyecektir. Bu yüzden sadece dershane çalışanları değil genel olarak işsizlik konusuna düzenleme getirilmeli. Dershanedeki çoğu öğretmen devlet kurumuna atanmadığı için dershane çalışıyor.”K12 “MEB’deki eğitim sistemi yeniden düzenlenir, iyileştirilirse dershaneler olan talep kendiliğinden ortadan kalkacak ve bu kurumlar devlet zoruyla değil kendiliğinden kapanacaktır.”K20 “MEB’deki eğitim-öğretim daha kontrollü yani denetimi daha sıkı yapılırsa, MEB personeli branş bazında iyi hale getirilirse dershaneye olan ihtiyaç zaten kalkacaktır.”K6 “Bu konuda atılan yanlış adımdan bir an önce vazgeçilmelidir.”K4

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tartışma ve Sonuç

Okulların etkili olması gerekliliği açıktır. Okulların etkili olamaması ve sınav sistemindeki sorunlar dershane gerçeğini ortaya çıkarmıştır. 1950'lerden sonra öğrenci sayısının hızla artmasıyla ihtiyaçtan doğan dershaneler kanun ve yükümlülüklerle tabi tutularak işlevlerini devam ettirmektedir. Sınıflardaki öğrenci sayısının fazla oluşu, eğitim kalitesinden memnun olmama, eğitimin yetersiz bulunması gibi sebepler dershaneleri öğrenci ve veliler için zorunlu hale getirmiştir. Şuan gündemde olan dershanelerin kapatılması sorunu, Türkiye'nin eğitimle ilgili önemli bir sorununu oluşturmaktadır. Bu sorun özellikle öğretmen, öğrenci, veli, idareci ve dershane çalışanlarını da etkilemektedir. Özellikle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu dershanelerin kapatılması durumunda kendilerinin mağdur olacağını düşünmektedirler. Bu öğrencilerin çoğunluğu, okullardaki olumsuzlukların dershane yardımıyla giderildiğine inanmakta ve dershaneleri sınava hazırlayan, pratik yapmayı sağlayan, konu telafisi yapan, soru çözme tekniği kazandıran kurumlar olarak görmektedirler. Dolayısıyla kendilerine pek çok avantaj sağladığı ve öğrenciler arasında eşitlik fırsatı sunduğu için dershanelerin kapatılması durumunda tüm dengelerin değişeceğine inanmaktadırlar. Okullarda verilen eğitimin yeterli görülmemesi, sürekli değişen bir sınav sistemi, sürekli değişen bir müfredatın sürekli yenilenmesi gibi sebepler, okulların yanı sıra takviye eğitimi de zorunlu bir duruma getirmektedir. Bu takviye eğitim de genellikle dershane verilen eğitim ya da özel statüde ders alma olarak görülmektedir. Her öğrenci bir şekilde dershaneye gidebilmekte fakat her öğrencinin özel ders almak gibi bir imkânı bulunmamaktadır. Bu sebeple öğrencilerin çoğunluğu, dershanelerin kapatılması durumunda akranlarıyla eşit şartlarda olamayacaklarını ve bu durumun onları çok olumsuz etkileyeceği inancını taşımaktadırlar. 1980'li yıllarda da bir ara gündemde olan dershanelerin kapatılması durumu zaman zaman bir eğitim politikası olarak görülmüştür. Konuyla ilgili Kartal (2013) "Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Eğitim Sistemimizdeki Değiştirilmesi Gereken Noktalar" adlı çalışmada, öğretmen adayları eğitim politikası ile ilgili değiştirilmesi gereken noktalardan birini dershanelerin kaldırılması olarak belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, değişik türdeki katılımcılara göre dershanelerin kapatılmasının zamanlamasının yanlış olduğuna dair ortak görüş olduğu ortadadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 85'i dershanelerin kapatılmaması yönünde görüş belirtmişlerdir. Bundan başka genel olarak eğitim sisteminin yanlış işleyişinden, düzelmesi gerektiğinden ya da tamamen yenilenmesi gerektiği konusunda öğrenciler, öğretmen ve yöneticiler ve dershane yönetici ve öğretmenleri ortak görüş bildirmişlerdir. Kartal'ın (2013) yaptığı çalışmada da öğretmen adayları eğitim sisteminin yeniden düzenlemesi ile ilgili benzer bir görüş belirtmişlerdir.

Sıklıkla değişen sınav sisteminden dolayı öğrencilerin dershaneye bağımlı hale getirildiği katılımcıların ortak görüşleri arasında yer almaktadır. Türk Eğitim-Sen'in 1. Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporunda (2010), ilk ve ortaöğretimde siyasi nedenlere dayalı sık değişikliklerin, okulları, öğrencileri ve velileri zorladığı ve her yeni oluşturulan sistemin öğrencileri, dershanelere daha fazla mecbur edeceği açıklamaları yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarından elde edilen ve öğrencilerin dershanelerin kapatılmasına yönelik çözüm önerilerinden birisi de MEB kadrosunda görev yapan öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ve bu yönde gayret göstermeleri için aralıklı olarak sınava tabi tutulmalarının gerektiği yönündeki görüşlerdir. Akın vd. (2007) tarafından hazırlanan raporda da devlet okulu öğrencileri dershanedeki öğretmenlerini okuldaki öğretmenlerine göre 'daha aktif ve özverili' olarak değerlendirmişlerdir (Çokgezen ve Terzi, 2008). Dershanelerin özel sektör olması, işgörenlerin mesleki hayatında devamlılık arz etme garantisinin olmaması, dershane öğretmenlerini, devlet kurumlarındaki öğretmenlere göre daha fazla çalışmaya sevk etmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Katılımcıların görüşlerine göre, hâlihazırda dershaneler ihtiyaç olduğu, eğitim sistemimizde bir takım düzenlemeler yapılırsa dershanelere olan ihtiyacın zaten kendiliğinden ortadan kalkacağı yönündedir. Devlet kurumlarında görev yapan katılımcılar ile dershanede görev yapan katılımcılar bu süreci siyasi bir adım olarak değerlendirmektedirler. Devlet kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenler ile öğrenciler, okullardaki sınıfların kalabalık olmasından dolayı, okullarda verilen eğitimin verimli olmadığından, ayrıca okullardaki ders saatinin fazla olduğundan şikâyetçidirler. İlkokullarda haftalık ortalama 30 saat, ortaöğretim okullarında da yine haftalık ortalama 40 saat ders verildiği ve yaklaşık olarak her sınıftaki öğrenci sayısının 30 olduğu düşünülürse (okulların çoğunda sınıftaki öğrenci sayısı daha fazla olabilmekte) bu durumun öğrencilerin aldığı eğitimi olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu olumsuzluklar öğrencilerin öğrenme algılarını, motivasyonlarını ve derse odaklanmalarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ayrıca, bir planlama yapılmadan dershanelerin kaldırılması sürecine girilmesinin yanlış olduğu yönünde de katılımcıların eleştirileri bulunmaktadır.

Sınav sistemi ve eğitim sistemiyle ilgili düzenlemeler yapılmadan dershanelerin kapatılması durumunda, öğrencilerin özel ders potansiyelinin artacağı ile ilgili görüşler de bulunmaktadır. Her birey aynı düzeyde maddî imkâna sahip olmadığı için, söz konusu durumun bir eşitsizlik yaratacağı düşüncesi mevcuttur. Aileler, sınav maratonundan çocuklarının da başarıyla çıkmasını isteyeceğinden bu durum onları çok olumsuz şekilde etkileyecektir. Ayrıca öğrenciler, dershaneleri pratik yapmak için (test tekniği, soru çözümü, konu tekrarı v.s) kendilerine fayda sağladığını belirtmişlerdir. Köse (2007) yaptığı çalışmada, liselere giriş sınavına katılan öğrencilerin hazırlanma sürecinde özel dershaneye devam eden ve etmeyenler arasında liselere giriş sınavında Türkçe- Matematik ve Matematik- Fen başarıları arasında önemli farklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Beceren (2010), yaptığı çalışmada sınav taktiği açısından okulların genellikle dershanelerle desteklenmek zorunda kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Şahin, Uz Baş, Sucuoğlu ve Şahin Fırat (2012) yaptıkları çalışmada da öğrencilerin ortaöğretime geçiş sınavı için okul saatleri dışında nasıl bir hazırlık yaptıklarına ilişkin olarak öğretmen görüşlerinde, öğrencilerin çok yüksek düzeyde dershaneye gittiği ortaya belirtilmiştir. Araştırmanın başka bir sonucuna göre, öğrenciler okul saatleri dışında en çok test çözerek ve dershaneye giderek sınava hazırlanmaktadırlar. Akbaba Altun ve Çakan (2008) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sınav başarısında Milli Eğitim Müdürlüğü ile okullar ve dershaneler arasındaki işbirliğinin sınav başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Morgil, Yılmaz ve Geban (2001)'in yaptıkları istatistiksel değerlendirmeler sonucunda, özel dershanelerde yapılan eğitim sürecinde öğrenci başarısının arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Baştürk ve Doğan'ın (2010) yaptığı çalışmada, lise öğretmenlerinin özel dershanelerin üniversiteye giriş sınavında sağladıkları bir takım üstünlükleri kabul ettikleri fakat eğitimin ticarete alet edilmesinden rahatsızlık duydukları sonuçlarını ortaya çıkarmışlardır. Acar ve Demir (2013) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin dershaneye gitme sebeplerinin yoğun olarak sınavlara hazırlık olduğu ve bu cevabın çoğunlukta verilmesini de merkezi yerleştirme sınavlarının öğrencileri rahatsız ettiği sonucuna ulaşmışlardır.

Bu sürece yönelik çözüm önerilerinde ise ortak görüş yine eğitim sistemine dayanmaktadır. Eğitim sisteminin baştan aşağıya komple değişmesi gerektiği, iyi bir model uygulanması gerektiği, bizim ülkemize uygun bir sistemin benimsenmesi gerektiği ile ilgili görüşler de bulunmaktadır.

Öğrencilerin bu sürece yönelik çözüm önerilerinde eğitim sisteminin düzelmesinin yanı sıra dershanedeki öğretmenlerin de sorunlarına çözüm bulunması gerektiği yönündedir. Ülkedeki işsizliğin fazla olması, bu kurumlarda çalışanlarında işsiz kalması öğrencileri endişelendirmektedir. Bu durumun kendilerinin de gelecekle ilgili ciddi kaygılar yaşamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Devlet kurumlarında görev yapan katılımcılar, öğretmenlerin hem manevi hem de maddi bir takım iyileştirmeler, değişiklikler yapılarak toplumdaki statüsünün düzeltilmesi ile ilgili pek çok görüş belirtmişlerdir. Bu durumla beraber verimliliklerinin de artacağını düşünmektedirler.

Dershanede görev yapan katılımcılar ise öğretmen olabilmenin zorlaştırılması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Öğretmenlik yapabilecek yetilere sahip bireylerin eğitim fakültelerine yerleştirilmeleri gerektiğine yönelik görüşleri bulunmaktadır. Kartal'ın (2013) yaptığı çalışmada da, öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme ile ilgili değiştirilmesini istedikleri noktalardan en fazla yüzdeye sahip olan görüş (%64,3) öğretmen yetiştirme sisteminin değişmesi yönündedir. Dershanede görev yapan katılımcılar ayrıca bu sürecin sonunda kendilerine de MEB kadrosunda yer verilmesinin de önemli olduğunu vurgusunu yapmışlardır.

Bu sürece ve bu sürecin çözümüne yönelik her kesimden farklı bakış açılarının birleştiği nokta eğitim sisteminde kesişmektedir. Dershanelerin ihtiyaçtan var olduğu ve eğitim sisteminde aksaklıkların giderildiği takdirde bu ihtiyacın da kendiliğinden ortadan kalkacağı bilinmektedir. Öğrenci görüşlerine göre dershaneler, hem maddi bir kayıp hem de zaman kaybı olarak görülmekteyse de sistemin getirdiği zorunluluk bu kayıpların bir önemini olmadığını göstermektedir. İyi bir okul, iyi bir üniversite ve iyi bir iş günümüz Türkiye'sinde her şeyden daha önemli bir yer olarak görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ACAR Ö. ve DEMİR G. (2013). Eğitimin Sosyal İşlevleri Bağlamında Dershaneler, *Uluslararası Katılımlı VII. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı I*, 02- 05 Ekim 2013, Muğla
- AKBABA-ALTUN S. ve ÇAKAN M. (2008). Öğrencilerin Sınav Başarılarına Etki eden faktörler: LGS/ÖSS Sınavlarındaki Başarılı İller Örneği, *İlköğretim Online* 7 (1), 157-173
- AKYÜZ Y.(2008). *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara.
- ASEM. (2013). *Siyasal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi Raporu*, Kapatılma veya Dönüştürülme Sürecinde Dershaneler, Ankara
- BAŞTÜRK S. ve DOĞAN S. (2010). Lise Öğretmenlerinin Özel Dershaneler Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2
- BECEREN E. (2010). Üniversite Tercihinde Ne Kadar Bilinçliler: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, s.s 101- 110
- BÜYÜKÖZTÜRK Ş., KILIÇ ÇAKMAK E., AKGÜN Ö.E., KARADENİZ Ş., ve DEMİREL F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Yayıncılık, 14. Baskı, Ankara
- ÇOKGEZEN M. ve TERZİ N. (2008). Türkiye'de Devletin Eğitime Müdahalesinin Yeterli Gerekçesi Var mı?, *Liberal Düşünce Dergisi*, Yıl: 13, Sayı: 19
- DAVEY L. (1991). Çeviri: Tuba Gökçek(2009), *Elementary Education Online*, 8(2), ç:1-3
- HERGÜNER G. (1998). Eğitimde Toplam Kalite Uygulamasının Sağlayacağı Yararlar, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Kış 1998, Sayı: U, s.s: 1-21
- GÜR B.S., ÖZOĞLU M, ÇOŞKUN İ. ve GÖRMEZ M. (2012). 2012'de Eğitim. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, Sayı:58

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

- KARTAL S. (2013). Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Eğitim Sistemimizde Değiştirilmesi Gereken Noktalar, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2013 Özel Sayı, 248-262
- KÖSE M.R. (2007). Aile Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri İle Okul ve Özel Dershanenin Liselere Giriş Sınavına Katılan Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkileri, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 17, s.s 46- 77
- MEB (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Eğitimde Kalite Ödülü El kitabı*, Ankara
- MEB (1998). *Özel Dershanelerin Türk Eğitim Sistemi İçindeki Yeri Ve Geleceği*, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara
- MORGİL İ., YILMAZ A. ve GEBAN Ö. (2001). Özel Dershanelerin Üniversiteye Girişte Öğrenci Başarısına Etkileri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 89-96.
- ÖZDEMİR S. (2001). Eğitimde Toplam Kalite, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2001-2
- ÖZOĞLU M. (2012, 16 Eylül). Sınavsız ve Dershanesiz Bir Öğrencilik Mümkün, *Star Açık görüş*. <http://haber.stargazete.com/acikgorus/sinavsiz-ve-dershanesiz--bir-ogrencilik-mumkun/haber-689224>
- ŞAHİN S., UZ BAŞ A., SUCUOĞLU H. ve ŞAHİN FIRAT N. (2012). İlköğretim Okulu Öğrenci İle Öğretmenlerinin Ortaöğretime Geçiş Sistemine İlişkin Görüşleri, *International Journal of Human Sciencies*, Volume: 9, Issue: 2
- TÜRK EĞİTİM- SEN (2010). *18. Milli Eğitim Şurası Çalışma Raporu*, 1- 5 Kasım 2010 Kızılcahamam- Ankara
- TÜRNÜKLÜ A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı: 24, s.s 543- 560
- YAVUZ M. (2012). Özel Dershanelerde Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Adalet Algıları, *Turkish Studies- International Periodical for The Languages, Literature and History Of Turkish Or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 7/2, Spring 2012, p. 1147-1160
- YILDIRIM A. ve ŞİMŞEK H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 5. Baskı, Ankara: Seçkin yayıncılık
- YILDIZ G. ve ARDIÇ K. (1999). Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi, *Bilgi Dergisi*, 1999/1, s.s: 73-82

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

